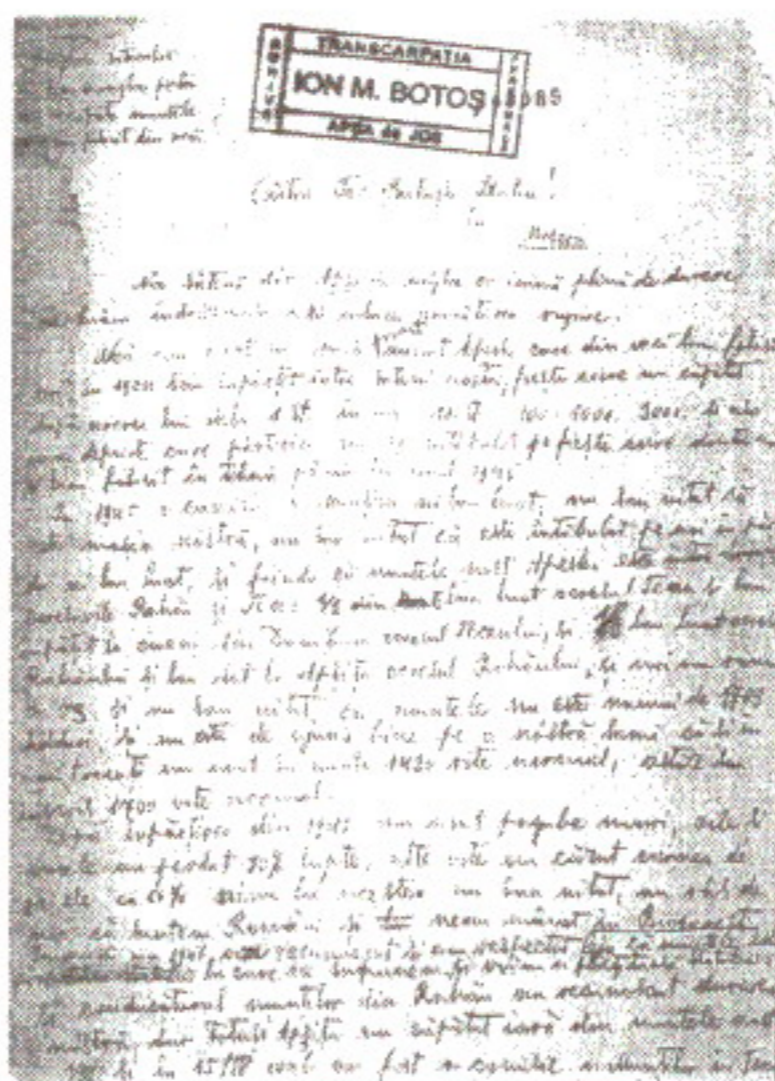

La Sighet când am ajuns
 Păru îndată mi l-au tuns,
 Când au fost a doilea sară
 M-au scos gardienii afară,
 M-au dus la securitate
 Și m-o-ntrebat de granate,
 De granate și cartușe
 Și mi-au strâns mânilor-n ușă.
 Dau-ar Dumnezeu să ardă
 Temnița de la Orade,
 Acolo am șazut la beci
 Între două ziduri răci,
 Fără pat, fără lumină
 2 luni și-o săptămână.
 Acolu cât am șazut
 Soarile nu l-am văzut
 Și primiam un sfert de pâne,
 Mi-l aruncau ca la câne.
 Ieu de nu mi-am fost fecior
 De trei ori era să mor
 Pe mâna haiducilor,
 Haiducii de la închisoare
 Care dau să ne omoare.

Temnicioară, zid de piatră,
 În loc de mamă și tată
 Numai cheie și lăcată
 Și ușa cu fier legată,
 În loc de surori și frați
 Gardienii înarmați
 Cu cartușe și granate
 Și pistoale automate.

Scăpân(d) și noi odată
 Din zidurile răci de piatră
 Și am venit în colonia
 Șanterul doi Poarta Albă.
 Din dubă când am ieșit
 Spre șantier am pornit,
 Dar priviam cu bucurie
 Spre aciastă colonie.
 Pe poartă când am intrat
 Domnul prim ni-au numărat,
 Din poartă la dormitori
 Ni-au culcat de zece ori,
 Domnul prim era un rom
 Viță de-a lui faraon,
 Părul negru, ceafa lată,
 Dumnezeu Sfântul să-l bată.
 Ni-au lăsat vreo două zile
 Și ni-au dat roaba-n primire,
 Ni-o dat o roabă de fier
 Și am plecat pe șantier
 Tot cu Domnul Stănciujei.
 La canal când am sosit
 Li-am încărcat de pământ,
 Trăjiam în ham ca și calu
 Ca să terminăm canalu
 Odată cu cincinalu.
 Brigaderiul fără milă
 Strigă să-ncărcăm mai bine
 Dacă vrem să mâncăm pâne.

IOAN M. BOTOȘ

O scrisoare din 1946 către Stalin

Tara Maramureșului voievodal, situată la poalele Carpaților Păduroși, în vecinătate cu Galiția și Bucovina, are o suprafață de 10.354 kmp. Până în 1920, când s-a fixat granița pe Tisa între România și Cehoslovacia, Maramureșul a fost un ținut unitar din vremuri străvechi. După primul război mondial în România au rămas doar 3.381 kmp., partea din dreapta Tisei fiind încorporată Cehoslovaciei, iar după al doilea război mondial fiind anexată Uniunii Sovietice, astăzi Ucrainei, teritoriul numit Transcarpatia.

Populația Maramureșului întreg era majoritar românească: 1880 - 94.593 loc., din care 50.346 români, 11.934 ruteni, 12.877 maghiari, 14.467 evrei etc.; 1910 - 151.120 loc., din care 76.488 români, 19.956 ruteni, 24.625 maghiari, 27.002 evrei etc.; 1930 - 161.575 loc., din care 93.207 români, 19.230 ruteni, 11.174 maghiari, 33.828 evrei etc.; 1938 - 169.177 loc., din care 97.055 români, 19.864 ruteni, 9.880 maghiari, 37.430 evrei etc.

Odată cu ocuparea de către Uniunea Sovietică, Maramureșul a intrat în procesul comunizării și colhozării forțate. Li s-au luat pământurile, li s-au luat munții, se proceda la o "rusificare" forțată, mulți maramureșeni, ca și cei din Basarabia ori Bucovina, fiind deportați în Siberia. Redăm mai jos o scrisoare din 1946 a sătenilor din Apșa de Mijloc către I. V. Stalin, pentru obținerea dreptului de pășunat în munții care-i stăpâneau, după documentele vechi, din moși-strămoși.

Rugarea sătenilor
 din Apșa de mijloc pentru
 ași recăpăta muntele
 care lau folosit din veci.

Către Tov. Batiușka Stalin! în Moscova

Noi sătenii din Apșa de mijloc cu inimă plină de durere ne luăm îndrăzneala a Vă aduce următoarea rugare.

Noi am avut un Munte privat numit Apeska care din vecci lam folosit noi, în 1904 sau împărțit între săteni noștri, fiește care au căpătat după averea lui de la 1 st. în sus 10 st. 100 1000 3000. și așa mai departe care particică sau și întăbulat pe fiește care dintre noi și lam folosit în tihnă până în anul 1945.

În 1945 o comisie a Munților ni lau luat, nu sau uitat că este moșia noastră, nu sau uitat că este întăbulat pe noi în părți da ni lau luat, și fiindă că muntele nost Apeska este între ocresurile Rahău și Teceu 1/3 din Munte lau luat ocresul Teceu și lau împărțit la oameni din Dambou ocresul Teceului, și 1/3 lau luat ocresul Rahăului și lau dat la Apșița ocresul Rahăului, și noi am rămas cu 1/3, și nu sau uitat că muntele nu este numai de 1709 holduri, și nu este de ajuns bine pe a noastră samă că și în anii trecuți am avut în munte 1430 vite normal, astăz sau înscris 1700 vite normal.

După împărțirea din 1945 am avut pagube mari, oile și vaccele au perdut 80% lapte, alte vite au căzut carnea de pe ele cu 50% nime la acestea nu sau uitat, au răs de noi că suntem Români și ne-au mânat în București.

În acesta an 1946 am recunoscut și am respectat leja că muntele este proprietatea statului la care nu supunem, și voim a plăti tacsă statului și conducătorul munților din Rahău au recunoscut durerea noastră, dar totuși Apșița au căpătat iară din muntele nost

Are foi și scoartă Cine o-nțelege
 Dar nu e copac, Minte are-n cap.

(Cartea)

1/3 și în 15/IV 1946 au fost o comisie a Munților în Teceu la care iară comisia au dat muntele Apeska în Dambou 1/3 și noi am rămas cu 1/3 din munte pe care teritor abia încap a sta vitele noastre, da nu a paște.

Noi Apșa de mijloc suntem Români, locuim în ea și nici când nu am locuit în România, de aceia suntem foarte năcăjiți când cineva ne spune merjeți în București noi suntem lipiți de glia aceasta, am fost sub ungaria, apoi sub ceho-slovacia – și iară imperiu, și în 18/X 1944 când neau ocupat armata Roșie neam bucurat că acuma vom fi în o țară Mare Rusia unde sunt multe naționalități, și am cetit constituția și am văzut că în Rusia toate națiunile au întruna formă drepturi, însă ce am crezut neam înșelat, că vedem că comisiile munților cum am zis mai sus nu au grija de noi, suntem orfani, nu ne părtinește nime, tot cujetăm că ce vom face cu vitele, dacă le vom vinde nu le vom avea mai mult, da încă una nădejde avem pe batiușka Stalin, care nu credem că știe de năcazul Nostru, care îndată ce va ști, ne va ajuta.

Una frică o avem, că rugarea noastră nu va ajunge în mâna lui, că de va ajunge în mâna lui acela Stalin care cârmuește atâtea națiuni, și la toate este Ocrotitor, și toate să bucură de cârmuirea lui, va face, va porunci ca și noi să simțim bucuria lui...

Nădăjduim că în scurtă vreme vom căpăta în scris dela batiușka Stalin că în Apeska numai vitele noastre vor paște și noi vom plăti taca perescrisă de cap de vită statului.

Rămânem în Apșa de mijloc așteptând milă dela Tine O. O. Staline!!

Felician Săteanu: "Când i-au pus cununa de spini lui Iisus", pictură din biserica mică din Cupșeni, sec. XVIII. 2003.

*Moșneguț în pielea goală
Ține totul de năvală.*

(Dopul)

Foaie verde de cicoare
Greu i rob și la închisoare
Căci n-ai nici o sărbătoare,
În sara Crăciunului
Pe malu canalului.
Și erau ploaie și vânt,
Roaba plină de pământ,
În loc de colac cu mac
Mâncam morcovi cu dovliac,
În loc de colindători
Huietul de escavatori,
În loc de mamă și tată
Târăncopul și lopată,
În loc de surori și frați
Santinelile înarmați
Cu cartușe și granate
Și pistoale automate.
În sara de Anul Nou
Stam la număr pe platou,
Alinieți pe brigăzi,
De cină ne-o dat ghiveci,
Ghiveci cu carne de cal
Să ne treacă de amar.
În ziua de Bobotează
Dam cu târăncopu-n ghiată,
În loc să merg la icoane
Puniam pământ în vagoane
Dezbrăcați și morți de foame,
Norma i greu de făcut,
Norma-i zece metri cubi,
Zece metri la vagon
Asta-i norma unui om,
Zece metri și mai bine
Dacă vrei să primești pâne.

Foaie verde, foaie rară,
În cea margine de țară
De la Dunăre la mare
Acolo ne-o lăgărit
Bandiții de comuniști
Și ne înfrică să muncim,
Canalul să-l construim.
Sufală vântul zi și noapte,
Coloniștii-și roagă moarte
Căci nu putem suporta
Foamea și mizeria,
Munca-i gre, mâncaria-i slabă
Și nu putem face treabă.
Libertate, libertate,
De tine n-am avut parte
De un an și jumătate,
Umblăm cu garda la spate
Și muncim și zi și noapte.
Când mă uit sara la stele
Mă apucă un dor și-o jele
Și tot mă gândesc mereu
La săliacul satul meu.
Așa îmi vine câteodată
Dor de mamă și de tată,
Dor de frați, dor de surori
Și de joc în sărbători.
Dumineca în loc de joc -